

the elements of exhibition space organization, exhibition forms and objects. The urgent directions of art installations creation as a tool for the implementation of creative ideas were defined, outlined the options for their placement in the public space of the city.

Keywords: art exhibition, exhibitional strategy, exhibition activities, installation.

УДК 711.01/.09

М. О. Гусєв

*аспірант кафедри інформаційних
технологій в архітектурі Київського національного
університету будівництва та архітектури*

АРХІТЕКТУРНА ПУСТОТНІСТЬ ВІДКРИТИХ ПРОСТОРІВ МІСТ

Анотація: в статті розглядається поняття «пустотність» та його вплив на формування міського простору, аналізується взаємозв'язок соціального та фізичного простору міста а також вплив різних типів відкритих просторів на людину.

Ключові слова: пустотність, міський простір, фізичний простір, соціальний простір, проміжний простір, відкритий простір, закритий простір, архітектурне середовище, місто, площа, суспільство, соціальна структура.

Постановка проблеми. Природа міст динамічна, вони знаходяться в стані постійної зміни. Простір є однією з основних архітектурних ознак міста, а більшість соціальних процесів в місті так чи інакше пов'язані з простором. Фізичний простір є соціальною конструкцією і проекцією соціального простору.

Сучасне місто володіє цілим спектром відкритих просторів - це міські площі різного містобудівного значення, парки, сквери, бульвари, сади, набережні, відкриті еспланади пам'ятних місць, фрагменти природного ландшафту, дворові території житлових комплексів і т.д. Їх роль у формуванні цілісного міського організму, «образу міста» та у здійсненні спеціальних та універсальних функціональних процесів дуже значна і багатогранна.

У певному сенсі такі простори можна назвати розривами щільності міської тканини, «пустотами», які починають акумулювати різні функції, стають місцями соціальної активності. Ці відкриті простори акумулюють цілий спектр соціальних, функціональних, середовищних, культурних та екологічних, а також особистісних емоційних аспектів життєдіяльності людини і життя міста в

цілому. Це території між будівлями та їх функціями, що втілюють інтеграційний потенціал «проміжного» простору з переважанням універсальної функції. [3] Питання наповнення міської пустотності є дуже актуальним, оскільки в містах існує багато простору, який потребує активації.

Виклад основного матеріалу. Пустотність – вічна, незмінна та нескінченна першооснова, яка нічим не зумовлена та не від чого не залежить. Це основа всього існуючого, видимого і проявленого в світі, а також основа для будь-яких можливих проявів, які ще не були створені. [4]

Пустотність є абсолютно безмежним простором. Це початок всього сущого, з неї виникають ідеї і форми. Тобто форми та ідеї, що знаходяться в пустотному просторі існують лише в невиявленому вигляді. [1] Пустотність може впливати на людину – на її емоції та почуття, підсвідомо сприймається як модель світобудови.

Відношення до питання пустотності є дуже важливим для розуміння різних культурних типів мислення та сприйняття.

В західній культурі переважає негативне трактування поняття «пустотність», котре в більшій мірі склалося під впливом християнства. Однак для східної культури характерне інше розуміння пустотності – як принципу влаштування світу а також позитивно-творчого стану.

Вносити в це поняття будь-які емоційні значення означає змінювати його, оскільки основна його характеристика – нейтральність.

Іншою важливою характеристикою пустотності є її тотальність. Це поняття пронизує усі речі та є їх частиною. Відсутність необхідна для того, щоб могла існувати присутність – вірним є і зворотнє твердження. Пустотність – нейтральне поняття, що присутнє в психології будь-якої людини. Стан нейтральності завжди відносний – пустотність виявляється в одній або іншій формі. Вона слугує фоном, що забезпечує безперервність спостереження та адекватність розуміння.

Коли навколо немає об'єктів, то людиною переживається повна пустотність. Це можливо у відкритому космосі, океані, повній темряві. Втрата орієнтації, відсутність будь-яких зв'язків, сили тяжіння та відштовхування можуть викликати страх. В соціальному плані страх можна порівняти з відчуттям людини, яка усвідомлює свою повну загубленість: оточення його не потребує та живе повним самостійним життям. Так виникає поняття соціальної пустотності.

Пустотність є нескінченним простором та тлом для реалізації та формування чогось наповненого, гармонійного та нового.

Простір – первісна базова основа абсолютної і необмеженої свободи, яка є невід'ємною частиною для походження, формування та розвитку будь-якого

просторового наповнення. [2] Це основа не тільки для розміщення, а й основа в існуванні абсолютно всього, що наповнює простір.

Будь-який пустотний простір, який нічим не обмежений є нескінченним, отже людина, що знаходиться в цьому просторі почуває себе не комфортно. Основною метою є зробити перебування людини в просторі зручним та комфортним. Людина сприймає простір фрагментарно та співмасштабно собі, отже будь-який пустотний простір потрібно обмежити або розбити на фрагменти, що стануть зручними для сприйняття людиною з подальшим наповненням різними функціями цих окремих фрагментів (сцен). Не менш важливою частиною є участь людини в створенні та формуванні цих сцен – вираження креативної та творчої складової процесу.

Простір може бути як повністю пасивним, так і в деякому розумінні вирізнятися своєю активністю. Саме ця активність призводить до всіх наступних, наповнюючих всередині, просторових змін.

Активний простір створюється навмисне для покращення структури середовища, використовується для фокусування уваги. Пасивний простір – це простір, що був створений як продукт проектування. Для того, щоб людина максимально приймала участь у формуванні простору, сприйнятні активні та пасивні простори мають чергуватися між собою. Для того, щоб зробити простір активним нам потрібно наповнити його певними акцентами або домінантами. Однорідність та спокійність, навпаки, зробить простір пасивним. Це надасть максимального фокусування уваги людини на навколишнє середовище та забезпечить її активну участь в формуванні простору.

Соціальний та фізичний простір завжди знаходяться у дуже тісному взаємозв'язку, окрім того, соціальний простір має набагато менший період реакції, ніж фізичний. Отже, фізичний простір має бути добре продуманим і бути гнучким, здатним підлаштовуватися під різні цілі та завдання соціуму.

Сучасне архітектурне середовище – це відображення соціальних потреб людини в просторі. До його появи призводить перетинання двох реальностей – матеріальної (фізичного простору) та суб'єктивної (соціальних потреб людини).

Архітектурний простір є соціальною конструкцією і проекцією соціального простору на фізичний простір, соціальною структурою в об'єктивному стані. [6] Соціальний та фізичний простір, що взаємодіють між собою у часі, складають собою єдиний архітектурний простір.

Створення будь-якої архітектурної споруди передбачає певну організацію простору, яка лежить в основі проекту. Сучасні архітектори, створюючи свої твори, прагнуть зберігати відчуття простору, в основі якого і лежить пустотність. Однак кожен майстер демонструє своє осмислення традиційно-

знакових просторових категорій і показує свою грань розуміння, що і стає його відмінною особливістю.

В зоровому сприйнятті, коли два об'єкти, що межують через інтервал, потребують одне одного для завершення цілого, проміжок заповнюється інтенсивніше, ніж в тому випадку, коли дві форми самодостатні та незалежні. Таким чином, сприйнятною пустотністю ми можемо назвати таку область, просторові якості якої не залежать від оточуючих її об'єктів. [5] Так виникає поняття архітектурної пустотності.

Людина сприймає архітектурну пустотність як одноманітність, однозначність, хаос або простір, де немає на чому зупинитися. Для вирішення цієї проблеми необхідно залучати людину до участі в просторі, наповнювати його домінантами та акцентами.

Сьогодні співіснують два способи мислення про міські простори. Це протистояння між урбаністами та соціологами. Урбаністи припускають, що ми дивимось на місто зверху, що ми бачимо його проблеми так, ніби воно знаходиться перед нами цілком, при цьому поміщаємо себе поза ним. Соціологи принципово інакше працюють з проблемами простору в місті. Вони дивляться, як люди оперують в просторі, що вони роблять, як приймають рішення.

Інтерес до площі як до невід'ємного елементу традиційного міського середовища знову почав відроджуватися, виникла тенденція повернення людського масштабу та урізноманітнення форм міської структури. Дослідження вільних площ міста як особливого типу відкритого простору набуло важливого значення.

Повернення до традиційних типів міських просторів, що набуває все більшого значення, сьогодні здійснюється шляхом реалізації принципу акумулювання позитивного простору. Позитивним в сучасній містобудівній літературі прийнято називати простір, що на відміну від відкритого перетікаючого простору має певні визначені межі. Ці межі можуть визначатися як забудовою, так і засобами середовищного або ландшафтного дизайну. [3]

Висновки. Гармонійне архітектурне середовище в місті завжди залежить від взаємозв'язку соціального та фізичного простору міста. Поняття фізичної та соціальної пустотності знаходяться в динамічних взаємовідносинах, їх можна легко представити у вигляді простої тенденції. В ній фізична і соціальна пустотності можуть перебувати у декількох станах – діаметрально протилежних, стані наближення, віддалення або перетину. Діаметральне розходження – стан, в якому попит серед людей (соціальний) не відповідає

простору (фізичний) або навпаки. Стан перетину – баланс між розміром простору та його попитом серед людей.

В будь-якому разі, людство має прагнути хоча б до часткового контролю та керуванню цими відносинами між соціальною та фізичною пустотністю. Важливо виявити баланс та дотримуватися його, тримати вектор на наближення, а не розходження цих близьких за суттю понять.

Література:

1. Бауман З. Текуча сучасність. – С.-П.: Питер, 2008. С. 47-49.
2. Іконніков А. В. Простір і форма в архітектурі та містобудуванні. – М.: КомКнига, 2006. – с. 110-115.
3. Хабермас Ю. Структурна трансформація публічного простору. – Кембридж, МІТТ Press, 1991. – с. 17-21.
4. Шинкарук В. І. Філософський словник. 2-ге видання. – К.: Головна редакція УРЕ, 1986. – с. 189-192.
5. Шимко В. Т. Архітектурно-дизайнерське проектування міського середовища. – М.: Архитектура-С, 2006. – с. 56-58.
6. Шліпченко С., Тимінський В., Макаренко А., Малес Л., Тищенко І. Анатомія міста: Місто і оновлення. – К.: Представництво фонду ім. Гайнріха Бьоля, 2013. – с.88-90.

Аннотація

В статті розглядається поняття «пустотність» і його вплив на формування городского простору, аналізується взаємозв'язок соціального і фізического простору і вплив різних типів відкритих просторів на людину.

Ключевые слова: пустотність, городское простору, фізическое простору, соціальное простору, проміжноточное простору, відкрите простору, закритое простору, архитектурная середа, город, площадь, общество, соціальная структура.

Annotation

In the article we regard the notion of void space and its impact on the formation of urban space, the interconnection of social and physical environment is being analyzed, as well as the influence of different space types on the person.

Key words: void space, urban space, physical space, social space, inter-space, open space, closed space, architectural environment, city, area, society, social structure.